

Beleidsplan gezonde relaties en seksuele vorming

Documentversie 15-6-2023

Inhoud

Inleiding	3
Visie	3
De rol van de school in relatie tot “de Gezonde school”	3
Hoe draagt de school bij aan relationele en seksuele ontwikkeling?	3
Methodegebruik.....	3
Thematisch werken	4
Doelstelling.....	4
Betrokkenheid medewerkers en ouders.....	4
Training en opleiding leerkrachten	4
Communicatie ouders	4
Veiligheidsbeleving leerlingen.....	5
Afspraken rondom methodegebruik.....	5
Fysieke en Sociale omgeving	5
Preventief omgaan met grensoverschrijdend gedrag.....	6
Signaleren	6
Praktische maatregelen.....	6
Gedragsregels leerlingen.....	7
Gedragscode/ afspraken medewerkers	7
Coördinatie	7
Lesaanbod	7
Incidentenregistratie	8
Evaluatie	8

Inleiding

Seksuele vorming is sinds eind 2012 verplicht voor het basisonderwijs, voortgezet onderwijs (onderbouw) en speciaal onderwijs. Het ministerie van OC&W wil hiermee seksuele dwang, (seksueel) grensoverschrijdend gedrag en homonegatief gedrag voorkomen, maar ook respectvol gedrag en seksuele weerbaarheid van leerlingen bevorderen.

Ook in andere kerndoelen zijn aanknopingspunten te vinden met seksuele vorming. Leerlingen moeten bijvoorbeeld ook voor hun eigen gezondheid en welzijn zorgen en kennis hebben van functies van het lichaam.

- **Kerdoel 38** voor het primair onderwijs
De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit.

Op de basisschool ontdekken kinderen hun (seksuele) identiteit en gaan ze voor het eerste vriendschappen en relaties aan. Aandacht besteden aan relaties en seksualiteit op de basisschool gaat verder dan alleen seksuele voorlichting. Het betekent ook het stimuleren van een gezonde ontwikkeling en het bieden van een veilig klimaat op school.

Visie

Binnen onze school geven we aandacht aan relationele en seksuele ontwikkeling, zodat leerlingen op een gezonde en verantwoorde manier leren omgaan met seksualiteit en relaties. Gezond en verantwoord betekenen voor ons:

- Veilig
- Met respect en acceptatie in de omgang met verschillen
- Gebaseerd op eigen keuzes;
- Rekening houdend met de grenzen van zichzelf maar ook van de ander

De rol van de school in relatie tot “de Gezonde school”

Basisschool de Schatgraver mag zich met trots een “gezonde school” noemen. Vanaf de start van de pilot in schooljaar 2015- 2016 is er altijd veel aandacht geweest voor beweging en voeding. Echter hoort bij een gezonde school meer dan enkel focus op deze twee aspecten. Wij willen gezondheid benaderen vanuit meer facetten. Het hebben van aandacht voor relaties, (lichamelijke) ontwikkeling, diversiteit, zelfbeeld, weerbaarheid, maar ook het aangeven van eigen grenzen, hoort thuis binnen de gezonde school.

Wij vinden het als school belangrijk om preventief aandacht te besteden aan relaties en seksualiteit. Binnen school is er een werkgroep opgericht waarbinnen wij ons hebben georiënteerd op het aanbod en waarbinnen een gedegen keuze is gemaakt voor de methode “Kriebels in je buik”.

Hoe draagt de school bij aan relationele en seksuele ontwikkeling?

Methodegebruik

Om ervoor te zorgen dat er systematisch aandacht is voor relationele en seksuele vorming binnen alle groepen van de school en passend bij de ontwikkelingsleeftijd van kinderen is er in schooljaar 2022-2023 gekozen voor het aanschaffen van de methode “Kriebels” in je buik. Kriebels in de buik is

een evidence based-methode om relationele en seksuele vorming op de basisschool te ondersteunen. Met ingang van schooljaar 2023 – 2024 zal de methode in gebruik genomen worden. Ook voor dit beleidsplan werd opgesteld, kreeg dit thema aandacht. Hierbij was dit echter soms te groeps- of leerkrachtafhankelijk. Nu zijn alle leerkrachten goed geïnformeerd en voorbereid en is er duidelijk wat in de voorgaande groep werd besproken.

Terugkerende thema's binnen alle groepen zijn:

- Lichamelijke ontwikkeling en zelfbeeld
- Sociaal – emotionele ontwikkeling (nauwe verwevenheid met onze methode “Goed gedaan”)
- Voortplanting en gezinsvorming
- Seksuele weerbaarheid

Deze thema's worden structureel aangeboden binnen alle groepen waarbij passend per leeftijdsfase onderwerpen worden besproken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan vriendschap, weerbaarheid, ontwikkeling in de puberteit maar ook (social) media. Naast het structureel aanbod laten komen van deze lessen wordt er ook op thematische wijze aandacht besteed aan relaties en seksualiteit.

Thematisch werken

Aanvullend op de methode “Kriebels in je buik”, nemen wij als school vanaf schooljaar 2022-2023 deel aan de week van de lentekriebels. Ook is er aandacht voor Paarse vrijdag waarin respect, acceptatie en omgaan met verschillen de belangrijkste kernwaarden zijn die wij willen uitdragen.

Wij streven als school ernaar om onderwerpen als relaties en seksualiteit te normaliseren en bespreekbaar te maken. Door hier vanaf groep 1 aandacht voor te hebben, leren kinderen op een open en respectvolle manier hierover te communiceren. Het aangeven van eigen grenzen hierin is ook essentieel.

Doelstelling

De belangrijkste doelstelling van relationele en seksuele vorming is kinderen en jongeren te ondersteunen bij hun seksuele vorming, hen leren verantwoorde keuzes te maken en hen weerbaar te maken. Dit betekent dat ze zich kunnen ontwikkelen tot personen die respect hebben voor zichzelf en anderen, zich bewust zijn van hun eigen en andermans gevoelens, wensen en grenzen, opvattingen en mogelijkheden en steeds betere beslissingen kunnen nemen op het gebied van relaties en seksualiteit. Wij willen hiermee bijdragen aan een respectvolle samenleving en een veilig en prettig leefklimaat, waarin iedereen gelijkwaardig is en vrij om zelf keuzes te maken.

Betrokkenheid medewerkers en ouders

Training en opleiding leerkrachten

In maart 2023 is er een teamscholing georganiseerd voor het volledige team door de GGD. Hierbij zijn wij geïnformeerd over de ontwikkeling van kinderen maar ook over hoe wij als school deze lessen het beste kunnen geven. Ambitie voor schooljaar 2024-2025 is om via de GGD met het gehele team de training over het vlaggensysteem te volgen. Hierbij ligt het accent op hoe om te gaan met grensoverschrijdend gedrag.

Communicatie ouders

In schooljaar 2022-2023 werd er een ouderavond georganiseerd door de GGD om ouders voor te lichten over relationele en seksuele vorming in de basisschool. Deze ouderavond zal een jaarlijks terugkerend informatiemoment zijn voor (nieuwe) ouders. Daarnaast is via de jaarplanning te zien

wanneer er lessen uit de methode aan bod komen. Deze jaarplanning zal jaarlijks opnieuw worden opgesteld door de werkgroep, rekening houdend met de planning van 4x wijzer / Goed Gedaan en andere jaarlijkse thema's. Ouders zullen vooraf aan de week van de lentekriebels geïnformeerd worden over het onderwerp van deze themaweek.

Veiligheidsbeleving leerlingen

In schooljaar 2023-2024 is school begonnen met het werken met Cito leerling in beeld. Jaarlijks wordt de veiligheidsbeleving van kinderen in de groepen 5 t/m 8 gemonitord door de afname van Cito leerling in beeld. Dit is een wettelijke verplichting. Deze veiligheidsbeleving is algemeen en niet specifiek gelinkt aan relaties of seksuele ontwikkeling. Wanneer hier grote verschillen te zien zijn tussen het beeld van zowel de leerkracht als de leerling is dit aanleiding voor een leerlinggesprek. Ook zullen deze resultaten worden besproken met ouders.

Afspraken rondom methodegebruik

De lessen uit de methode worden volgens de volgende frequentie gegeven:

Onderbouw: minimaal 5 lessen per jaar

Middenbouw: minimaal 6 lessen per jaar

Bovenbouw: minimaal 7 lessen per jaar

De frequentie van de lessen kan hoger liggen als de leerkracht merkt dat hier behoefte of vraag naar is. De leerkracht kan dan gebruik maken van de aanvullende lessen in de methode. De lessen kunnen prima gegeven worden ter aanvulling of ondersteuning bij diverse thema's van 4x wijzer, of wanneer er binnen de klas/ school/ media of actualiteit een thema aandacht vraagt.

- Voorafgaand aan de week van de Lentekriebels wordt een bericht geplaatst op ISY zodat de ouders weten wat het onderwerp van de themaweek is en welke onderwerpen aan bod komen.
- Op Isy zullen we de jaarplanning van de lessen aan het begin van het schooljaar publiceren.
- We kiezen ervoor om geen aparte melding te doen op ISY van lessen die worden gegeven uit de methode "Kriebels in je buik" dit hoort immers bij ons reguliere lesaanbod, net als reken- of taalles.
- Lessen worden alléén gegeven door de groepsleerkracht; niet door stagiaires
- Alle lessen worden aan de gehele groep gegeven. In sommige gevallen kan de leerkracht de keuze maken om de groep te splitsen in jongens/ meisjes wanneer een bepaald onderwerp hierom vraagt Wanneer deze keuze gemaakt wordt, wordt de les echter heterogeen geopend en gesloten.
- Bij eventuele vragen omtrent de methode kun je je wenden tot de coördinator van de Gezonde school , een lid van de werkgroep relaties en seksualiteit of de directie.

Fysieke en Sociale omgeving

Op onze school vinden wij het belangrijk dat de leerlingen weten dat hij/zij terecht kan met vragen over relaties en seksualiteit. Hierbij is de leerkracht altijd het eerste aanspreekpunt. Onze school heeft een werkgroep gezonde relaties en seksualiteit waarbij leerkrachten maar ook ouders ook altijd terecht kunnen voor aanvullende vragen (melissa.paulzen@movare.nl). Deze werkgroep onderhoudt nauwe contacten met de GGD, die ons altijd met raad en daad bijstaan wanneer dit nodig is.

Daarnaast heeft onze school een vertrouwenspersonen waar ouders, medewerkers en leerlingen terecht kunnen als er sprake is van vertrouwelijke kwesties. (nathalie.cremers@movare.nl)

Basisschool de Schatgraver werkt samen met ketenpartner schoolmaatschappelijk werk. Bij ons op school is dit Sanne Panis.

Preventief omgaan met grensoverschrijdend gedrag

We houden toezicht op leerlingen vanuit het perspectief *voorkomen* van seksueel grensoverschrijdend gedrag. :

- Voor school (vanaf 8.15 uur) en tijdens pauzes binnen schooltijd wordt er gesurveilleerd op alle schoolpleinen.
- Onze klaslokalen, toiletruimtes en spreekkamers hebben ramen in en naast de deuren waardoor altijd zicht is op de ruimtes.
- We begeleiden leerlingen bij het gebruik van internet en zoekmachines. Binnen onze visie op onderwijs worden de chromebooks actief ingezet tijdens de lessen van 4x Wijzer. Er wordt gewerkt met een contentfilter.
- De lessen van de methode Kriebels in je buik, alsook de lessen uit “Lentekriebels”, hebben duidelijke inhoud wat betreft weerbaarheid en omgaan met ongewenst gedrag en het leren nee zeggen.

Signaleren

Gedrag is context- persoons- en omgevingsafhankelijk. Dit is niet bij alle kinderen hetzelfde. In de meeste gevallen is het gedrag dat wij zien bij kinderen leeftijdsadequaat. Als team hebben wij een training gehad om te kunnen inschatten hoe de seksuele ontwikkeling van kinderen binnen bepaalde leeftijden verloopt. Leerkrachten hebben samen met ouders de taak om ongewenst seksueel gedrag te signalen.

Grenzen kunnen heel persoonsafhankelijk zijn. Het is onmogelijk om hier eenduidige afspraken over te maken die voor alle kinderen in alle situaties gelden. Zo heeft het ene kind behoefte aan een schouderklopje of een aai over de bol en vindt een ander kind dit helemaal niet prettig. Er is echter één heel duidelijke grens en dat is dat alle seksueel getinte handelingen, seksuele intimidatie en seksueel misbruik absoluut ontoelaatbaar zijn.

Wij vinden dat wij als school *samen* met ouders/ verzorgers een belangrijke taak hebben in de opvoeding van onze leerlingen. De verantwoordelijkheid (en verplichting!) van school is om les te geven over relationele- en seksuele vorming en om vragen van leerlingen waar mogelijk te beantwoorden. We begrijpen goed dat seksuele vorming maatwerk is en zullen hierin ook altijd kritisch afwegen *hoe* onderwerpen worden aangeboden in de klas. Daarnaast is het de taak van school om met ouders in gesprek te gaan wanneer zij zorgen hebben rondom de relationele- en seksuele ontwikkeling van een leerling. Ook buiten school worden kinderen tegenwoordig via mobiele telefoons, social media en slecht voorbeeldgedrag (op televisie) gevormd in hun seksuele ontwikkeling. Wij benadrukken daarom ook het belang van samenwerking in de signaleringsfunctie.

Praktische maatregelen

Op de Schatgraver vinden wij veiligheid rondom relaties en seksuele vorming belangrijk. Om dit voor alle betrokkenen te kunnen garanderen hanteren wij de volgende maatregelen:

Gedagsregels leerlingen

Om tijdens de lessen van Kriebels in je buik / Week van de lentekriebels de gestelde lesdoelen te kunnen bereiken hebben wij voor de leerlingen de volgende gedragsregels opgesteld:

t.a.v. onze visie op veiligheid/ eigen keuzes:

- Ik praat alleen over mijzelf en niet over wat ik van of over iemand anders heb gehoord
- Ik kies zelf wat ik wel of niet wil vertellen
- Ik heb zelf de keuze om vragen wel of niet te beantwoorden
- Ik laat iemand die een ervaring deelt uitpraten en ik luister hiernaar
- Ik lach niemand uit
- Ik mag vragen stellen als ik iets weten wil

t.a.v. respect / acceptatie en omgaan met verschillen:

- Ik weet en accepteer dat andere mensen een andere mening kunnen hebben
- Ik weet dat iedereen anders is in uiterlijke en innerlijke kenmerken en reken hier niemand op af
- Verschillen zijn ok
- Ik mag en kan zijn wie ik ben
- In de les gebruik ik de afgesproken benamingen voor onderdelen van het lichaam

t.a.v. omgaan met eigen grenzen en weerbaarheid:

- Ik mag nee zeggen
- Ik leer aangeven wat ik fijn en niet fijn vind

Gedragcode/ afspraken medewerkers

- Medewerkers gaan respectvol met elkaar en leerlingen om.
- Leerkrachten hebben een representatieve functie en houden hier rekening mee in hun kledingkeuze.
- Medewerkers geven het goede voorbeeld wat betreft omgang met elkaar.
- Tijdens gymlessen wordt een telefoon meegenomen zodat er altijd mogelijkheid tot communicatie is.
- Omkleden in de gymles gebeurt vanaf groep 5 gesplitst.
- Leerkrachten blijven bij het omkleden aanwezig in het kleedlokaal. Bij het betreden van de kleedruimte wordt er altijd eerst geklopt, zodat de komst is aangekondigd. De kleedruimte van de andere sekse wordt alleen betreden indien dit nodig is.
- Vechtende leerlingen mogen fysiek uit elkaar gehaald worden wanneer alleen woorden niet toereikend zijn.

Coördinatie

Lesaanbod

Het aanbod rondom relaties en seksualiteit wordt jaarlijks opgenomen (in afstemming met de gezonde school coördinator en de werkgroep relaties en seksualiteit) in de jaarplanning van de school en vertaald naar het rooster van de diverse groepen (bouwvergaderingen). Tijdens de startvergadering aan de aanvang van het schooljaar wordt het jaarrooster uitgedeeld en worden de gedragscodes en de regels voor de medewerkers herhaald. Tevens staan deze afspraken opgenomen in de kwaliteitskaart schoolregels en afspraken. Tijdens de gouden weken worden de gemaakte afspraken herhaald aangeboden aan de leerlingen.

Incidentenregistratie

Incidenten worden opgepakt en gemeld bij IB. Binnen ons administratiesysteem Parnassys wordt een incidentregistratie gemaakt. Ouders worden hiervan op de hoogte gesteld. Er kan bij incidenten de hulp worden ingeroepen van externe deskundigen zoals de GGD. Waar nodig kan een incident worden besproken in een knooppunt.

Onderwerpen die betrekking hebben op een hele groep en zorg of aandacht nodig hebben maken deel uit van de normale gesprekscycli binnen de zorgstructuur. Deze worden besproken binnen de groepsbesprekingen en vanuit hier wordt de inschatting gemaakt of er een leerlingbespreking moet worden gepland of dat er verder expertise nodig is.

De school onderhoudt nauwe contacten met de GGD zuid – limburg waarin wij ten allen tijde terecht kunnen met vragen rondom individuele- of groepscasussen.

Incidenten

Evaluatie

1x per jaar in mei/ juni wordt het aanbod geëvalueerd door de werkgroep. Informatie hiervoor wordt opgehaald uit de bouwvergaderingen. Indien nodig wordt het lesaanbod aangepast. Ook worden er vervolgspraken gemaakt voor het daaropvolgende schooljaar.

Bijlage 1 jaarplanning